

Sygn. akt I ACa 616/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik (spr.)
Sędziowie:	SSA Władysław Pawlak SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Krakowie

z dnia 8 listopada 2012 r. sygn. akt IX GC 476/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I A Ca 616/13

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 11 lipca 2013 r. sygn. akt I ACa 616/13.

Pozwem z dnia 13 lipca 2012 r. powódka (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zasądzenia od pozwanego M. K. kwoty 227710,25 zł z odsetkami ustawowymi oraz o przyznanie kosztów postępowania. Uzasadniając zasadność roszczenia powódka wskazała, że zawarła ze spółką (...) sp z o.o. w K. umowę o współpracy, w ramach której powódka dokonywała sprzedaży paliw na rzecz spółki (...). Na skutek niespłacenia wymagalnych zobowiązań w dniu 18 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie wydał nakaz zapłaty, w którym zasądził na rzecz spółki powodowej od spółki (...) sp. z

o.o. Kwotę 299555,77 zł wraz z odsetkami. W toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego komornik ustalił, że pozwana nie posiada majątku wystarczającego na pokrycie kosztów egzekucyjnych, co uzasadnia odpowiedzialność za zobowiązania spółki jej jedyne go członka zarządu – M. K..

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 listopada 2012 r., sygn. akt IX GC 476/12 Sąd Okręgowy w Krakowie, w pkt I wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 227710,25 zł wraz ustawowymi odsetkami liczonymi w stosunku rocznym od kwot: 195189,29 zł od dnia 1 września 2009 r. do dnia zapłaty; 17366,57 od dnia 29 października 2009 r. do dnia zapłaty; 10962 zł od dnia 13 lipca 2012 r. do dnia zapłaty; 592,39 zł od dnia 13 lipca 2012 r. do dnia zapłaty; 3600 zł od dnia 13 lipca 2012 r. do dnia zapłaty. W pkt II wyroku Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 18603 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 7 maja 2008 r. strona powodowa zawarła ze spółką (...) sp. z o.o. umowę o współpracy nr (...), w ramach której strona powodowa dokonywała sprzedaży paliwa na rzecz spółki (...) sp. z o.o. Spółka (...) sp. z o.o. płaciła swoje zobowiązania nieregularnie i w niepełnej wysokości. W dniu 18 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie wydał nakaz zapłaty, w którym zasądził na rzecz (...) sp. z o.o. Kwotę 299555,77 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kwotę 10960 zł tytułem kosztów procesu. W dniu 22 lutego 2010 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie nadał klauzulę wykonalności w/w nakazowi zapłaty. Umowa zawarta między spółkami zabezpieczona była umową ubezpieczenia zawarta z (...) S.A., w ramach której ubezpieczyciel wypłacił stronie powodowej tytułem odszkodowania kwotę 87000 zł. Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, że w marcu 2010 r. strona powodowa skierowała do komornika wnioski o wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji z majątku spółki (...). Komornik sądowy ustalił, że spółka nie posiada majątku wystarczającego na pokrycie kosztów egzekucyjnych, w związku z czym 26 października 2011 r. wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, albowiem w toku egzekucji stało się oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych. Strona powodowa pokryła koszty postępowania egzekucyjnego w wysokości 264,04 zł. Sąd Okręgowy ustalił, że w dacie powstania zobowiązania pozwany był jedynym członkiem zarządu spółki (...).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie. Strona powodowa wykazała zaistnienie przesłanek odpowiedzialności pozwanego jako członka zarządu spółki (...), na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., tj. przesłankę istnienia wiarygodności spółki oraz bezskuteczności jej egzekucji. Strona powodowa obie przesłanki udowodniła poprzez przedłożenie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy w Warszawie, wskazując na treść, wysokość i termin płatności zobowiązania spółki (...), a dołączone postanowienie komornika sądowego wskazuje na bezskuteczność egzekucji wobec spółki. Wobec powyższego oraz faktu, że M. K. był członkiem zarządu dłużnej spółki w okresie powstania jej zobowiązania, to ponosi on odpowiedzialność za dochodzone w pozwie zobowiązanie, na mocy art. 299 § 1 k.s.h. Ponadto Sąd Okręgowy zważył, że w niniejszej sprawie nie miały zastosowania przesłanki ekskulpujące wyrażone w § 2 art. 299 k.s.h., tj. wykazanie przez członka zarządu, że wniosek o ogłoszenie upadłości spółki został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h., co oznacza stwierdzenie nieistnienia związku przyczynowego pomiędzy sprawowaniem funkcji przez członków zarządu, a szkodą doznana przez wierzyciela spółki bądź wykazanie przez członków zarządu, iż podczas pełnienia przez nich swych funkcji w ogóle nie było podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego albo że pomimo nie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości wierzyciel nie poniósł szkody. Pozwany nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości, a w toku procesu nie powołał się na drugą przesłankę ekskulpującą. Natomiast Sąd Okręgowy wskazał, że właściwym czasem na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości jest moment, kiedy członek zarządu wie lub przy dołożeniu należytej staranności powinien wiedzieć, że spółka nie jest już w stanie zaspokajać wierzyciela.

Sąd Okręgowy, ustosunkowując się do zarzutów pozwanego zważył, że istotą roszczenia z art. 299 k.s.h. jest odpowiedzialność solidarna członków zarządu spółki za jej zobowiązania, w sytuacji, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, co odpowiada ustalonym przez Sąd Okręgowy stanowi faktycznemu w niniejszej sprawie. Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że do przedawnienia roszczeń strony powodowej nie doszło, bowiem w niniejszej sprawie biegnie on od dnia dowiedzenia się przez stronę powodową o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, tj. treści postanowienia komornika z dnia 26 października 2011 r., w tym bowiem dniu powód dowiedział się o szkodzie

i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Tym samym w przedmiotowej sprawie termin przedawnienia upływał najwcześniej z dniem 26 października 2014 r. Dlatego też Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 212555,86 zł stanowiącą należność główną, kwotę 10962 zł tytułem kosztów procesu zasądzonych w nakazie zapłaty, kwotę 592,39 zł tytułem kosztów egzekucyjnych oraz kwotę 3600 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w egzekucji. Ponadto w odniesieniu do żądania zasądzenia odsetek Sąd Okręgowy uznał w oparciu o treść art. 481 § 1 k.c., że pozwany popadł w opóźnienie w spełnieniu świadczenia, zatem zasądził odsetki od poszczególnych kwot z upływem pierwszego dnia terminu ich wymagalności. O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 18603 zł tytułem kosztów procesu.

Zaskarżając powyższy wyrok w całości, w apelacji z dnia 14 grudnia 2012 r., pozwany podniósł, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nie nastąpiły z jego winy, gdyż nie pełnił on funkcji członka zarządu w okresie powstania przedmiotowego zobowiązania. W tym czasie pozwany nie wykonywał funkcji Prezesa Zarządu spółki (...) z uwagi na swój stan zdrowia po przebytych urazach wielonarządowym oraz przeprowadzonej operacji przeszczepu kostnego. Pozwany wskazał, że z uwagi na te okoliczności Prokurator Prokuratury Rejonowej w Kolbuszowej umorzył toczące się przeciwko niemu śledztwo. Ponadto skarżący podniósł, że niezależnie od stanu zdrowia związanego z przebytym wypadkiem, także sprawy osobiste ze względu na nagłą śmierć ojca oraz matki spowodowały, że jego stan psychosomatyczny uniemożliwił wykonywanie jakichkolwiek czynności, a tym bardziej funkcji Prezesa Zarządu spółki. W ocenie skarżącego powyższe okoliczności powinny w całości zwolnić go z jakiegokolwiek odpowiedzialności w stosunku do czynności związanych z zarządaniem spółki (...), gdyż w chwili zakończenia przez niego pełnienia funkcji członka zarządu kondycja finansowa spółki była dobra i nie istniały przesłanki do ogłoszenia upadłości. Skarżący wskazał również, że strona powodowa nie wykazała spełnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji, tzn. czy egzekucja okazała się bezskuteczna co do odpowiednich składników majątkowych spółki. Pozwany wskazał, że bezpośrednią winę za brak możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez (...) sp. z o.o. ponosi Urząd Regulacji Energetyki, który wydał decyzje o cofnięciu spółce koncesji na obrót paliwami. Skarżący podtrzymał również zarzut przedawnienia roszczenia, podnosząc że następuje on niezależnie od przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody.

Na tej podstawie skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz obciążenia powoda kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych bądź ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa, podniosła że pozwany wg informacji zawartych w Krajowym Rejestrze Sądowym, nadal figuruje jako prezes zarządu spółki (...) z siedzibą w K.. W sytuacji, w której pozwany podnosi, że przestał pełnić funkcje prezesa zarządu w momencie gdy spółka znajdowała się w dobrej kondycji finansowej i nie istniały przesłanki do ogłoszenia jej upadłości, winien przedstawić dowody potwierdzające dokonanie przez niego czynności m.in. do wykreślenia go z KRS. W ocenie strony powodowej z art. 299 k.s.h. opiera się na założeniu, że członek zarządu spółki dysponuje aktualną wiedzą o stanie majątkowym spółki i nie może się zwolnić z odpowiedzialności za jej zobowiązania, wskazując na brak wiedzy o jej stanie majątkowym. Ponadto pozwany wskazując na trudną sytuację osobistą nie wskazał na okres, w którym nie mógł pełnić funkcji. Natomiast przedłożone wraz z apelacją postanowienie o umorzeniu śledztwa przeciwko pozwanemu z dnia 30 listopada 2012 r. wskazuje jedynie, że w okresie od 9 lutego do 18 maja 2009 r. nie podejmował on czynności związanych z funkcjonowaniem spółki (...), brak jest jednak jakichkolwiek informacji dotyczących okresu przed dniem 9 lutego 2009 r. oraz po dniu 18 maja 2009 r. Nie ma również żadnych dowodów by stwierdzić, że pozwany nie pełnił funkcji prezesa w toku postępowania egzekucyjnego przeciwko spółce (...). W odniesieniu do zarzutu przedawnienia roszczenia, strona pozwana wskazała na utrwalony pogląd Sądu Najwyższego, że roszczenie z art. 299 k.s.h. przedawnia się w trzyletnim terminie określonym w art. 442 § 1 k.c.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja skarżącego była bezzasadna, co skutkowało oddaleniem apelacji pozwanego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, wyrażające oceny, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego oraz nie wskazują błędów natury faktycznej. Dlatego też Sąd Apelacyjny przyjął je za własne.

Skarżący słusznie podniósł w apelacji, że odpowiedzialność członka zarządu za zobowiązania spółki na mocy art. 299 § 1 k.s.h. ustaje, gdy wykaże on, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy. Skarżący wskazał, że nie można mu przypisać winy za niedopełnienia w/w czynności, bowiem nie pełnił on funkcji członka zarządu z uwagi na stan zdrowia. Powyższe twierdzenia pozwanego nie mają żadnego pokrycia w ustalonym w sprawie stanie faktycznym. Należy również zwrócić uwagę na treść art. 381 k.p.c. stanowiącego, że sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Wprost przeciwnie, z załączonych do akt sprawy odpisów KRS dotyczących sp. (...) w K. wynika, że pozwany pełni funkcje prezesa w/w spółki od 4 kwietnia 2007 do dnia dzisiejszego. Pozwany winien był podnosić wszelkie okoliczności przemawiające za zwolnieniem go od odpowiedzialności na mocy art. 299 k.s.h., w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, równocześnie wnosząc o przeprowadzenie odpowiednich dowodów, które potwierdzałyby je.

Będąc jedynym członkiem zarządu, pozwany powinien zadbać o interesy reprezentowanej przez siebie spółki i jej kontrahentów, co najmniej na tyle, aby zgłosić w odpowiednim czasie wniosek o ogłoszenie upadłości, ewentualnie mając trudności w faktycznym wykonywaniu obowiązków zarządcy ze względu na stan zdrowia - zrezygnować z tej funkcji. Pozwany nie wykazał, aby jego stan zdrowia uniemożliwiał mu podjęcie takich prostych czynności.

W orzeczeniu z 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, Sąd Najwyższy stwierdził, że przy rozpoznawaniu sprawy na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego zmienionych ustawą z 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego... (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Wobec powyższego to pozwany winien udowodnić, że nie sprawował funkcji prezesa spółki (...). Zapewne dowodem na tę okoliczność nie jest treść postanowienia o umorzeniu śledztwa przeciwko pozwanemu. Zgodnie bowiem z art. 11 k.p.c. sąd w postępowaniu cywilnym wiąże ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa. Poza wskazanym wyjątkiem, sąd w postępowaniu cywilnym czyni własne ustalenia faktyczne.

Kserokopia postanowienia Prokuratury Rejonowej w Kolbuszowej jako niewierzytelna nie opatrzona wzmianką o prawomocności nie może stanowić dowodu w niniejszej sprawie. Nadto stwierdzenia prokuratora o stanie zdrowia powoda dotyczą ściśle określonych okresów.

Strona powodowa wywodziły swoje roszczenie z przepisu art. 299 § 1 k.s.h., zgodnie z którym jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Zgodnie z art. 299 § 1 k.s.h., jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Aby członek zarządu spółki poniósł odpowiedzialność za jej zobowiązania koniecznym jest uzyskanie przez wierzyciela przeciwko spółce tytułu egzekucyjnego obejmującego dochodzoną od członka zarządu należność. Warunkiem poniesienia odpowiedzialności przez członków zarządu jest niewątpliwie również bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce. Powyższa okoliczność pozwany zakwestionował dopiero w apelacji, wskazując że dopóki spółka (...) istnieje i nie wykazuje ujemnego bilansu, odpowiada za swoje zobowiązania. W rozpoznawanej sprawie powód wykazał fakt bezskuteczności egzekucji wobec spółki, co do kwoty wynikającej z nakazu zapłaty z dnia 218 listopada 2009 r., bowiem wynika ona z postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Oświęcimiu, z dnia 26 października 2011 r. (sygn. Km 643/10) w przedmiocie umorzenia egzekucji przeciwko (...) Sp. z o.o. Sąd Apelacyjny podziela przyjęty przez sąd I instancji pogląd, że w/w postanowienie stanowi jeden z dowodów wskazujących, że spółka nie ma majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela. Natomiast

powołane przez skarżącego orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 1998r. sygn. akt II CKN 767/97, w którego tezie wskazano, że posiłkowy charakter odpowiedzialności za zobowiązania członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przewidziany w art. 298 § 1 k.s.h., polega na tym, że dopóki spółka ta istnieje, nawet będąc w likwidacji, i nie wykazuje tzw. ujemnego bilansu, to odpowiada za swoje zobowiązania, zostało oparte na innym stanie faktycznym, w którym wierzyciel żądał zapłaty odszkodowania od członków zarządu spółki, nie uzyskawszy uprzednio tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce i nie było mowy o spełnieniu przesłanki bezskuteczności egzekucji.

Zgodnie z art. 299 k.s.h., członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna (§ 1); członek zarządu może się jednak uwolnić od tej odpowiedzialności przez wykazanie, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy bądź że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości wierzyciel nie poniósł szkody (§ 2). W sprawie o zapłatę na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., powód powinien wykazać istnienie określonego zobowiązania spółki w czasie, kiedy pozwany był członkiem zarządu, stwierdzonego w tym czasie lub później tytułem egzekucyjnym wydanym na rzecz powoda, oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce, natomiast pozwany, jeżeli chce się uwolnić od odpowiedzialności, powinien udowodnić jedną z okoliczności egzoneracyjnych określonych w art. 299 § 2 k.s.h. (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 r. III CZP 72/2008).

W niniejszej sprawie strona powodowa, stosownie do przedstawionego rozkładu ciężaru dowodu, przedłożyła niewyegzekwowany prawomocny nakaz zapłaty zasądzający od spółki (...) na jej rzecz określoną w pozwie kwotę w związku z zobowiązaniem spółki (...) wobec niej, istniejącym w czasie, kiedy pozwany był prezesem zarządu tej spółki. Wobec powyższego w ocenie Sądu Apelacyjnego, skierowane wobec pozwanego żądanie strony powodowej należało uwzględnić. W sprawie wystąpiły w odniesieniu do pozwanego przewidziane w art. 299 § 1 k.s.h. przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a jednocześnie pozwany nie wykazał żadnej z określonych w art. 299 § 2 k.s.h. okoliczności mogących go zwolnić od tej odpowiedzialności.

Również zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego w apelacji okazał się chybiony. Co do powyższej kwestii szeroko wypowiedział się już w uzasadnieniu Sąd Okręgowy. Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd w nim wyrażony, że do przedawnienia roszczenia z art. 299 § 1 k.s.h. dochodzi w trzyletnim terminie wyrażonym obecnie w art. 442(1) § 1 k.c., jak inne roszczenia o charakterze odszkodowawczym i deliktowym. Należy bowiem zaznaczyć, że wbrew zarzutom skarżącego, przedmiotem żądania wierzyciela jest odszkodowanie, a nie wierzytelność, którą bezskutecznie starał się wyegzekwować od spółki. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy termin przedawnienia w niniejszej sprawie rozpoczął się najwcześniej w dniu wydania postanowienia o umorzeniu egzekucji przeciwko spółce (...), tj. w dniu 26 października 2011 r. Dlatego też roszczenie strony powodowej przedawniłoby się najwcześniej z upływem 26 października 2014 r. oczywistym jest zatem, że w niniejszym postępowaniu do przedawnienia roszczenia strony powodowej nie doszło.

Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanego o odroczenie rozprawy, ponieważ jego niestawiennictwo nie zostało usprawiedliwione w sposób w jaki nakazuje to prawo, o czym pozwany został pouczone w piśmie zawiadamiającym o rozprawie (zob.k.122 akt). W piśmie tym wskazano, że zgodnie z art. 214¹ § 1 kpc usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby może nastąpić przez złożenie zaświadczenia lekarza sądowego. Tymczasem pozwany dołączył do wniosku zwykłe zaświadczenie lekarskie na druku (...) spółki z o.o. , z którego treści nie wynika, iż pozwany nie może uczestniczyć w rozprawie. Wynika natomiast z niego iż pozwany może chodzić.

Dlatego też, na zasadzie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny w pkt I wyroku oddalił apelację pozwanego, jako bezzasadną, natomiast w pkt II wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.